

Практическо ръководство на EASO: Оценка на доказателства

*EASO Серия практически
ръководства*

Март 2015 г.

Europe Direct е услуга, предназначена да ви помогне да намерите отговори на въпросите, които си задавате за Европейския съюз.

Единен безплатен номер (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Информацията, както и повечето обаждания са безплатни (възможно е обажданията от мрежата на някои оператори, от обществени телефони или от хотели да бъдат таксувани).

Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет (<http://europa.eu>).

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2016 г.

Print	ISBN 978-92-9243-996-5	doi:10.2847/714554	BZ-02-15-050-BG-C
PDF	ISBN 978-92-9243-766-4	doi:10.2847/463615	BZ-02-15-050-BG-N

© Европейска служба за подкрепа в областта на убежището, 2015 г.

Нито EASO, нито което и да е лице, което действа от нейно име, носи отговорност за начина, по който може да се използва информацията, съдържаща се в настоящия документ.

Практическо ръководство на EASO: Оценка на доказателства

*EASO Серия практически
ръководства*

Март 2015 г.

Настоящото практическо ръководство е разработено в съответствие с методологията на „Матрицата за качество“ на EASO. EASO изказва благодарност на експертите от държавите — членки на ЕС, както и на референтната група (в която участваха представители на Европейската комисия, Върховния комисариат за бежанците на Организацията на обединените нации и Европейския съвет за бежанците и изгнаниците) за активния им принос и подкрепа при разработването на практическото ръководство.

Въведение

Защо е създадено настоящото практическо ръководство? Практическото ръководство на EASO на тема „Оценка на доказателства“ е замислено като практически списък за проверка и кратък наръчник, който да подпомага всекидневната работа на служителите в областта на международната закрила в Европейския съюз и отвъд неговите граници. Ръководството е изготвено в съответствие с действащите нормативни изисквания и предлага практически подход, приложим във всекидневната работа на служителите в областта на международната закрила. То отговаря на нуждата от изготвяне на общ подход за прилагане на тези общи стандарти и за реализиране на основната цел на общата европейска система за убежище (ОЕСУ) за третиране на сходните случаи по сходен начин.

Каква е връзката между настоящото практическо ръководство и други инструменти на EASO за подкрепа? Както всички инструменти на EASO за подкрепа, практическото ръководство за оценка на доказателства се основава на общите стандарти на ОЕСУ. Мисията на EASO е да подкрепя държавите членки *inter alia* посредством обучение, общо качество и обща информация за държавата на произход. Ръководството е изготвено в същата рамка и следва да се разглежда като допълнение към другите налични инструменти. Особено внимание беше отделено на съгласуваността на ръководството със споменатите инструменти, и по-специално с тематично свързания модул „Оценка на доказателства“ от учебния план на EASO. Ръководството не замества по никакъв начин обаче необходимостта от основно обучение, предоставяно в рамките на този модул. Модулът предлага обучение за придобиване на задълбочени познания, умения и подготовка, а настоящият документ има за цел да представи обобщено съдържание и съгласуван подход в практически инструмент, който да бъде в помощ на всекидневната работа на служителите в областта на международната закрила.

Това практическо ръководство е разработено в рамките на „Матрицата за качество“ на EASO. То следва да се разглежда във връзка с практическите ръководства, които са вече налични, както и с тези, чието излизане предстои, като например Практическото ръководство за провеждане на лично интервю и Практическото ръководство за идентифициране на лица със специални потребности.

Какво съдържа настоящото практическо ръководство? Ръководството предлага структуриран подход за оценка на доказателства, съгласуван с учебния план на EASO. Този подход следва да се прилага на всички етапи на процедурата на разглеждане на молба за международна закрила. Ръководството е структурирано в три основни части. Първата част е посветена на събирането на информация, втората част се отнася до оценката на достоверността, а третата част е посветена на оценката на риска. При разработването на ръководството е поставен акцент върху оценката на достоверността. Оценката на риска е разгледана накратко като преход към следващата и заключителна стъпка в произнасянето относно нуждата от предоставяне на международна закрила.

Как е създадено практическото ръководство? Ръководството е изготвено от експерти от държавите членки с подкрепата на EASO. Ценен принос в работата по изготвянето му предостави и референтна група в състав от представители на Европейската комисия и ВКБООН. Важни източници на информация за изготвянето на ръководството бяха материалите, предоставени от референтната група, като например публикацията на ВКБООН „Beyond proof: Credibility Assessment in EU Asylum Systems“ (Отвъд доказателствата, Оценката на достоверността в системите за предоставяне на убежище в ЕС), както и изданието на Унгарския хелзинкски комитет „Credibility Assessment in Asylum Procedures: Multidisciplinary Training Manual“ (Оценка на достоверността в процедурите по предоставяне на убежище: мултидисциплинарен наръчник за обучение). След изготвянето му ръководството беше обсъдено и прието от всички държави членки. То е плод на колективни експертни познания и отразява общите стандарти и цел за постигане на висококачествени процедури по предоставяне на убежище.

Кой следва да използва практическото ръководство? Ръководството е предназначено преди всичко да бъде в помощ на всекидневната работа на служителите, разглеждащи молби за международна закрила. То е полезно както за новите служители, които може да се нуждаят от допълнителни указания в тази важна област от своята работа, така и за служителите с дългогодишен опит, които могат да го използват за справка в работата си по отделни случаи. Освен това то следва да се разглежда като инструмент за самооценка и за контрол на качеството. С малки изменения ръководството може да се прилага като

инструмент за оценка на качеството и да представлява интерес за всички субекти, участващи в процедурата по предоставяне на международна закрила.

Как следва да се използва практическото ръководство? Настоящото ръководство е разработено като практически инструмент. То е структурирано в три взаимно свързани нива. Първото ниво представлява списък за проверка, който предоставя възможност за бърз преглед на важните елементи на всеки от етапите — от събирането на информация през свързването на доказателствата с материалните факти и извършването на оценка на достоверността до оценката на риска. Второто ниво предлага кратки указания, поясняващи и допълващи всеки от елементите на списъка за проверка. На третото ниво са дадени препратки към международните, европейските и националните нормативни актове, посочени в ръководството. Отделните нива са свързани интерактивно с хипервръзки, което прави ръководството по-практично, когато се използва в електронен формат. Наред с горното ръководството съдържа бланка, която може да се използва в процеса на оценка на конкретни случаи.

Каква е връзката между настоящото практическо ръководство и националното законодателство и практика? Ръководството е незадължителен инструмент за хармонизация, който отразява общите стандарти, като оставя място за национални различия в законодателството, насоките и практиката. Всеки национален орган може да посочи съответни нормативни актове и насоки в предназначенията за това места в текста на ръководството, с оглед да предостави на своите служители в областта на международната закрила указания във връзка с оценката на доказателства „на едно място“.

Практическо ръководство на EASO:

Оценка на доказателства

Списък за проверка

Въведение: Значимост на оценката на доказателства

Стъпка 1: Събиране на информация

- Идентифицирай материалните факти
  - Свържи материалните факти с изискванията, съдържащи се в определението за бежанец
  - Свържи материалните факти с изискванията, съдържащи се в определението за лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила
  - Не забравяй, че установяването на материалните факти е текущ процес
- Приложи споделената тежест на доказване при събирането на доказателства
  - Провери дали молителят изпълнява задължението си да обоснове своята молба (тежест на доказване, възложена на молителя)
    - Положил ли е молителят реални усилия да предостави цялата информация и всички документи, с които разполага?
    - Предоставени ли са всички доказателства във възможно най-кратък срок?
    - Предоставил ли е молителят приемливо обяснение за липсата на доказателства в подкрепа на своята молба?
  - Изпълни своите задължения по разследване като служител, разглеждащ молбата (тежест на разследване за служителя)
    - Информирай молителя за неговите задължения
    - Поискай разяснения по въпросите, които не са достатъчно ясни
    - Адресирай евентуални привидни несъответствия, липса на достатъчно информация, проблеми, свързани с правдоподобността на показанията
    - Сдобий се с релевантна информация за държавата на произход
    - Събери допълнителни доказателства, ако е приложимо
    - Разгледай подходящо случаите на лицата със специални процесуални потребности
  - Ако е приложимо, отчети специалните правила за обосноваване (прехвърлена тежест на доказване)
    - Приложима ли е разпоредбата на член 4, параграф 4 от Директивата за признаването (минало преследване/тежки посегателства или директни заплахи за такова преследване)?
    - Възможно ли е да бъде предоставена закрила в държавата на произход?
    - Възможно ли е да бъде предоставена вътрешна закрила (известна също като алтернатива за вътрешно преселване)?
    - Има ли основания да се приложи изключване от международна закрила?
    - Молителят пристигнал ли е от сигурна държава на произход, определена за такава съгласно вашето национално законодателство?

- Събери доказателства, относими към материалните факти
  - Събери твърденията на молителя
    - лично интервю;
    - писмени изявления.
  - Събери доказателства от други източници
    - документи (предоставени от молителя);
    - информация за държавата на произход (ИДП);
    - други доказателства:
      - експертни становища;
      - доклади от медицински и психологически прегледи;
      - доклади за езиков анализ;
      - информация, предоставена от други лица (свидетелски показания);
      - информация, предоставена от органите на държавата членка;
      - информация, предоставена от други държави членки.

Стъпка 2: Оценка на достоверността

- Свържи доказателствата с всеки от материалните факти
- Оцени твърденията на молителя въз основа на показателите за оценка на достоверността
  - Прецени вътрешната достоверност:
    - достатъчно подробен и конкретен характер на твърденията;
    - непротиворечивост;
    - поведението не следва да се използва като показател за оценка на достоверността.
  - Прецени външната достоверност:
    - съответствие с ИДП;
    - съответствие с общоизвестната информация;
    - съответствие с други доказателства.
  - Прецени правдоподобността
- Оцени документите
  - относимост;
  - съществуване;
  - съдържание;
  - форма;
  - характер;
  - автор.
- Оцени медицинските и психологическите доказателства

- Отчети индивидуалните и контекстуалните фактори, които могат да доведат до изкривяване на информацията
  - фактори, свързани с молителя:
    - памет;
    - травматизиращи преживявания и ПТСР;
    - други психологически и здравни проблеми;
    - възраст;
    - образование;
    - култура, религия и вярвания;
    - сексуална ориентация и полова идентичност (СОПИ);
    - пол;
  - фактори, свързани със служителя, разглеждащ молбата:
    - отчети въздействието на стреса, работното натоварване и крайните срокове;
    - отчети последиците от продължителното въздействие на разказите на търсещите закрила лица;
    - избягвай предразсъдъците и стереотипите;
    - значение на самооценката и надзора;
  - фактори, свързани със ситуацията на провеждане на интервюто
- Определи кои материални факти следва да бъдат приети
  - Разгледай всички доказателства, свързани с всеки от материалните факти, в тяхната съвкупност
    - Определи кои материални факти следва да се приемат за установени (приети) и за опровергани (отхвърлени)
    - Определи кои факти все още остават несигурни
  - Приложи член 4, параграф 5 от Директивата за признаването към материалните факти, които са несигурни (тълкуване в полза на молителя при съмнение)

Стъпка 3: Оценка на риска

- Анализирай наличието на основателни опасения от преследване/реален риск от тежки посегателства
  - Приложи член 4, параграф 3 от Директивата за признаването
  - Отчети наличието на минало преследване или тежки посегателства, или тяхната липса
  - Прилагане на съответния праг на доказване

Практическо ръководство на EASO: Оценка на доказателства Ръководство

Значимост на оценката на доказателства [обратно]

Оценката на доказателства може да бъде определена като основен метод за установяване на фактите по конкретен случай въз основа на проверка и сравняване на наличните доказателства.

Материята на оценката на доказателства като цяло не е уредена от международното право. Женевската конвенция от 1951 г. не съдържа специални разпоредби относно оценката на доказателства. В тази област все пак съществуват някои насоки, съдържащи се в Наръчника и насоките по процедури и критерии за определяне на статут на бежанец в съответствие с Конвенцията за статута на бежанците от 1951 г. и Протокола за статута на бежанците от 1967 г. на ВКБООН (преиздаден през 2011 г.), параграфи 195—205, и Бележката на ВКБООН относно тежестта и стандарта на доказване в контекста на молбите за убежище (1998 г.).

В областта на оценката на доказателства [Директивата за признаването](#) (ДП) е първият правно задължителен наднационален правен инструмент с регионален обхват, който определя на какви критерии трябва да отговаря търсещият убежище, за да му бъде признат статут на бежанец или на лице, което се нуждае на друго основание от международна закрила. Директивата за признаването се основава в голяма степен на международни и европейски правни инструменти и съдебна практика в областите на убежището и правата на човека.

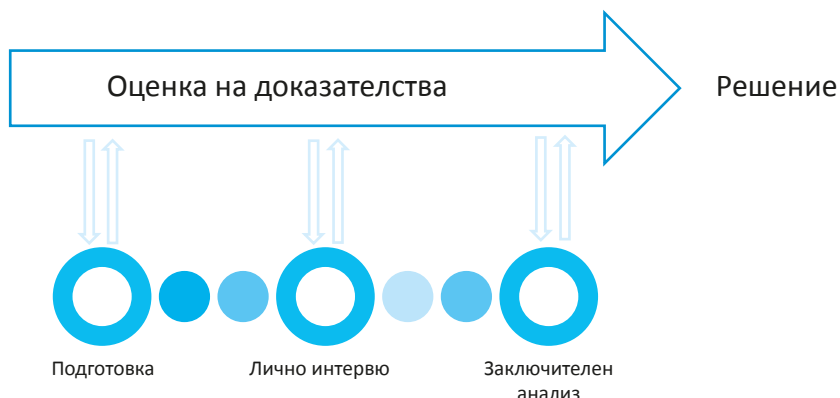
Като цяло обаче в отделните европейски държави съществуват различни правни традиции и практики по отношение на оценката на доказателствата. Когато отделните държави членки прилагат сходни правни концепции относно правото на международна закрила, но оценката на доказателствата се различава, лесно може да се стигне до различни заключения. Нещо повече, производството за предоставяне на международна закрила се различава от всички други правни производства. Донякъде това се дължи на липсата на „обичайните“ обективни доказателствени средства и на потенциално тежките последици от взетите решения. Следователно от съществено значение за гарантиране на справедлив и ефективен процес на вземане на решения в процедурата по предоставяне на международна закрила е наличието на специални процесуални норми за оценка на доказателствата и познаването на стандартите в тази област.

Оценката на доказателства е методология, която трябва да се прилага на всички етапи на разглеждане на молбите за международна закрила.

В настоящото практическо ръководство е представен подход за оценката на доказателства в три стъпки:

- стъпка 1: събиране на информация;
- стъпка 2: оценка на достоверността;
- стъпка 3: оценка на риска.

Служителят в областта на международната закрила прилага тези стъпки на всички етапи на производството:

Стъпка 1. Събиране на информация [обратно]

1.1. Идентифицирай материалните факти [обратно]

В процеса на разглеждане на молба за международна закрила служителят, разглеждащ молбата, трябва да установи материалните факти.

Материалните факти са факти, които са пряко свързани с определението за бежанец (член 1, раздел А, точка 2 от Женевската конвенция от 1951 г. и член 2, буква г) от Директивата за признаването) или с определението за лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила (член 2, буква е) и член 15 от Директивата за признаването), и засягат основанието на молбата. Обикновено не е нужно да се отделя внимание на незначителни или странични факти, които не засягат централните елементи на молбата.

Правилното установяване на материалните факти има централно значение за оценката както на достоверността, така и на риска. Ако даден факт не е материален, не е необходимо той да бъде взет предвид, независимо дали е приет, или е отхвърлен от служителя, разглеждащ молбата. Когато служителят приеме за установен даден материален факт, той/тя може да оцени необходимостта от международна закрила на основание на този факт. Материален факт, който не е приет за установен на етапа на оценката на достоверността, не се взема предвид за целите на оценката на риска. За подробна информация относно оценката на достоверността и риска вж. стъпки 2 и 3.

Вж. модела за установяване на материалните факти.

1.1.1. Свържи материалните факти с изискванията, съдържащи се в определението за бежанец [обратно]

Централните елементи на определението за бежанец са, както следва:

- молителят трябва да е гражданин на трета държава, който се намира извън своята държава на произход (или лице без гражданство, което се намира извън своята държава на обичайно пребиваване);
- трябва има основателни опасения от преследване;
- преследването, от което се опасява молителят, трябва да е свързано с неговата (предполагаема) раса, религия, политическо мнение или принадлежност към определена социална група;
- молителят трябва да не може или поради основателните си опасения да не желае се възползва от закрилата на държавата на произход;
- молителят не трябва да е изключен от закрилата, предоставяна чрез статут на бежанец.

1.1.2. Свържи материалните факти с изискванията, съдържащи се в определението за лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила [обратно]

Условията за предоставяне на субсидиарна закрила са изброени по-долу:

- молителят трябва да е гражданин на трета държава, който се намира извън своята държава на произход (или лице без гражданство, което се намира извън своята държава на обичайно пребиваване);
- молителят не отговаря на условията за получаване на статут на бежанец;
- трябва да е доказано наличието на съществени основания да се смята, че молителят е изложен на реален риск от тежки посегателства по смисъла на член 15 от Директивата за признаването;
- молителят не може или поради такъв риск да не желае да получи закрилата на държавата на произход;
- молителят не трябва да е изключен от субсидиарна закрила.

1.1.3. Не забравяй, че установяването на материалните факти е текущ процес [обратно]

Основният принцип е, че служителят, разглеждащ молбата, трябва да е непредубеден и да има предвид, че на всички етапи на производството е възможно да бъдат установени нови факти.

Установяването на материалните факти е текущ процес, който се реализира между подаването от молителя за международна закрила на неговата молба и момента, когато служителят, разглеждащ молбата, започва работа по оценката на риска.

Служителят установява материалните факти, свързани с молбата за международна закрила, когато се подготвя за интервюто, въз основа на първоначално наличната информация, по време на интервюто с молителя и когато се запознава с предоставените документи и доказателства, както и с показанията на членовете на семейството или на свидетели или с информацията за държавата на произход.

(Вж. модела, който илюстрира нагледно установяването на материалните факти).

1.2. Приложи споделената тежест на доказване при събирането на доказателства [обратно]

При разглеждане на молби за международна закрила отправната точка е, че тежестта на доказване относно твърденията, които молителят прави, се носи от него/нея. Поради особените характеристики на производството по предоставяне на закрила обаче въпросът за тежестта на доказване е по-комплексен.

Процесът на събиране на доказателства с цел установяване на материалните факти се подчинява на три основни принципа:

- 1) задължение на молителя да обоснове молбата си (тежест на доказване, възложена на молителя);
- 2) задължение на служителя, разглеждащ молбата за разследване;
- 3) специални правила за обосноваване (прехвърлена тежест на доказване).

1.2.1. Провери дали молителят изпълнява задължението си да обоснове своята молба (тежест на доказване, възложена на молителя) [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, следва да информира молителя относно това, че последният носи тежестта на доказване, което означава, че той/тя носи отговорността да направи достоверни твърдения, да предостави всички доказателства, с които разполага, и да сътрудничи на органите при разглеждането на молбата.

Съгласно член 4, параграф 1 от Директивата за признаването държавите членки могат да преценят, че е задължение на молителя да предостави във възможно най-кратък срок всички необходими елементи в подкрепа на своята молба за международна закрила. Тези елементи се състоят от твърденията на молителя и от всички документи, с които той/тя разполага, за своята възраст, минало, включително и за свързаните с него/нея роднини, самоличност, гражданство(а), държава(и), както и за мястото или местата на предишно пребиваване, предходни молби за международна закрила, за своя маршрут на пътуване, документи за пътуване, както и причини за подаване на молба за международна закрила (член 4, параграф 2 от Директивата за признаването).

1.2.1.1. Положил ли е молителят реални усилия да предостави цялата информация и всички документи, с които разполага? [обратно]

Молителят следва да предостави на служителя, разглеждащ молбата, всички относими доказателства, с които разполага.

Когато служителят оценява поведението на молителя в това отношение (т.е. какви доказателства следва да притежава или с кои може разумно да се сдобие молителят), той/тя следва да вземе предвид всички индивидуални и свързани с контекста обстоятелства по случая, като например достъпните средства за сдобиване с доказателства, физическото/психичното здраве на молителя, неговото образователно

равнище, ситуацията в държавата на произход, семейните връзки, защо и как молителят е избягал от страната, приложимото законодателство в държавата на произход и т.н.

1.2.1.2. Предоставени ли са всички доказателства във възможно най-кратък срок? [обратно]

От молителя се очаква да предостави всички налични доказателства, с които разполага, възможно най-рано. Това позволява на служителя, разглеждащ молбата, да установи и оцени своевременно и правилно всички относими факти по случая. Изпълнението на това задължение е тясно свързано със задължението на органа да уведоми молителя за неговите задължения в процедурата по предоставяне на международна закрила, доказателствените средства, които са на разположение на молителя, и индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства по случая.

Възможен практичен подход е да се обсъди с молителя какви доказателства той/тя планира да представи по случая и да се постигне съгласие относно разумни срокове.

1.2.1.3. Предоставил ли е молителят приемливо обяснение за липсата на доказателства в подкрепа на своята молба? [обратно]

По отношение на някои факти по случая молителят може да не е в състояние да предостави подкрепящи доказателства. Служителят, разглеждащ молбата, е компетентен да прецени дали даденото от молителя обяснение относно невъзможността му да предостави допълнителни доказателства може да бъде прието. Предоставените от молителя обяснения следва да бъдат претеглени при отчитане на индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства по случая въз основа на показателите за оценка на достоверността и факторите, които могат да доведат до изкривяване на информацията (вж. също [раздел 2.4 относно факторите, които могат да доведат до изкривяване на информацията](#)).

1.2.2. Изпълни своите задължения по разследване като служител, разглеждащ молбата (тежест на разследване за служителя) [обратно]

Молителят следва да получи възможност да предостави всички относими факти и всички свързани със случая доказателства. Задължение на решаващия орган е да оцени в сътрудничество с молителя елементите, свързани с молбата. За да изпълни своите задължения, служителят, разглеждащ молбата, трябва да извърши следното:

1.2.2.1. Информирай молителя за неговите задължения [обратно]

Молителят трябва да бъде информиран за своите задължения в производството по предоставяне на международна закрила, включително задължението за сътрудничество, както и за последствията в случай на неизпълнение на тези задължения. Информацията следва да бъде предоставена във възможно най-кратък срок в съответствие с националните процедури. Информацията се предоставя на език, който молителят разбира или за който с основание се предполага, че разбира. Предоставената информация трябва да включва приложимите срокове за изпълнение на задълженията. Наред с горното молителят следва да получи практическа информация относно средствата, посредством които следва да изпълни задълженията си в съответствие с националното законодателство и практика.

1.2.2.2. Поискай разяснения по въпросите, които не са достатъчно ясни [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, трябва да изясни всички относими факти по нея в сътрудничество с молителя и при отчитане на наличните доказателства, информацията за държавата на произход и възможните фактори, които могат да породят изкривяване на информацията (вж. също [раздел 2.4 относно факторите, които могат да доведат до изкривяване на информацията](#)). Оценката на случая не трябва да се основава на аспекти, които не са изяснени от гледна точка на служителя, разглеждащ молбата, и не трябва да оставя място за предположения, спекулации, догадки, интуиция или нюх.

1.2.2.3. Адресирай евентуални привидни несъответствия, липса на достатъчно информация, проблеми, свързани с правдоподобността [обратно]

Всички несъответствия, проблеми, свързани с правдоподобността, и липса на достатъчно информация следва да бъдат поставени на вниманието на молителя, който трябва да получи възможност да ги изясни. Освен това служителят, разглеждащ молбата, следва да положи усилия да установи причините за тези проблеми, за да може да оцени правилно тяхното значение за оценката на достоверността. Служителят следва да вземе предвид потенциалното наличие на изкривяващи фактори (вж. също [раздел 2.4 относно факторите, които могат да доведат до изкривяване на информацията](#)), които могат да окажат въздействие върху съответствеността на твърденията на молителя и неговата способност да предостави подробна информация.

1.2.2.4. Сдобий се с релевантна информация за държавата на произход [обратно]

За да оцени случая, служителят, разглеждащ молбата, следва да извлече относима, точна и актуална информация за държавата на произход (ИДП). ИДП следва да е възможно най-конкретна, като нейният обхват не трябва да е ограничен само до общата ситуация в държавата на произход. Тя трябва да е извлечена от различни източници, като например националните звена за ИДП, EASO, ВКБООН и други компетентни организации в областта на правата на човека. ИДП следва да е обективна, а подходът, прилаган във връзка със събирането ѝ, следва да е безпристрастен (лицето, което събира тази информация, не следва да разглежда ИДП, която би обосновала само отрицателно или само положително решение).

1.2.2.5. Събери допълнителни доказателства, ако е приложимо [обратно]

За да оцени случая, служителят, разглеждащ молбата, може да събере и други доказателства *ex officio* (вж. също [раздел 1.3.2.3 относно другите доказателства](#)).

1.2.2.6. Разгледай подходящо случаите на лицата със специални процесуални потребности [обратно]

За да обосноват ефективно своите молби, някои молители може да се нуждаят от специални процесуални гаранции въз основа на *inter alia* тяхната възраст, пол, сексуална ориентация, полова идентичност, увреждане, тежко заболяване, психична болест или последици от мъчения, изнасилване или други тежки форми на психическо, физическо или сексуално насилие. Държавите членки оценяват в рамките на разумен срок след подаването на молбата дали молителят се нуждае от специални процесуални гаранции и когато това е така, предоставят на молителя подходяща помощ.

Необходимо е да се постави специален акцент върху разследващите функции на служителя, разглеждащ молбата, по отношение на лицата със специални процесуални потребности. Служителят следва да събере наличната информация, като отделя особено внимание на специалните потребности на молителя. За да оцени правилно въздействието на тези обстоятелства върху разглеждания случай, служителят може да се нуждае от съответни експертни становища (например за установяване на психични заболявания, последици от различни форми на психологическо, физическо или сексуално насилие и т.н.). Освен това служителят, разглеждащ молбата, следва да предостави на молителя със специални процесуални потребности достатъчно време, за да представи елементите, необходими за обосноваване на молбата за международна закрила, както и да отчита тези потребности във връзка с провеждането на личното интервю.

1.2.3. Ако е приложимо, отчети специалните правила за обосноваване (прехвърлена тежест на доказване) [обратно]

Тежестта на доказване се прехвърля върху служителя, разглеждащ молбата, когато той/тя смята, че в държавата на произход е налице алтернатива за вътрешна закрила или че са налице елементи, които показват, че молителят следва да бъде изключен от международна закрила. Такова прехвърляне на тежестта на доказване е налице и когато молителят докаже, че вече е бил преследван или вече е понесъл тежко посегателство, или е бил обект на директни заплахи за подобно преследване или подобно посегателство в държавата на произход. Възможни са и случаи, например във връзка с прилагането на концепцията за сигурна държава на произход, в които тежестта на доказване се прехвърля върху молителя.

1.2.3.1. Приложима ли е разпоредбата на член 4, параграф 4 от Директивата за признаването (минало преследване/тежки посегателства или директни заплахи за такива)? [обратно]

В рамките на проверката на фактите служителят, разглеждащ молбата, може да установи, че молителят е доказал, че вече е бил преследван, понесъл е тежко посегателство или е бил обект на директни заплахи за подобно преследване или подобно посегателство. Това е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежки посегателства, освен ако съществуват задоволителни основания да се смята, че това преследване или тези тежки посегателства не биха се повторили. Задължение на служителя, разглеждащ молбата, е да докаже, че са налице такива задоволителни основания.

1.2.3.2. Възможно ли е да бъде предоставена закрила в държавата на произход? [обратно]

Докато молителят е длъжен да обоснове молбата си за закрила (риск от преследване/тежки посегателства в случай на връщане в държавата на произход), тежестта на доказване, че в държавата на произход може да бъде предоставена закрила (обратното), е възложена на служителя, разглеждащ молбата.

За да докаже наличието на закрила в държавата на произход, в процеса на установяване на материалните факти по молбата за закрила служителят, разглеждащ молбата, трябва да установи дали молителят е правил опити да търси закрила от компетентните органи/субекти; ако не е правил такива опити, каква е причината за това; от кои органи/субекти е търсена закрила; какви са били резултатите от тези постъпки и дали наличната закрила е била достъпна, ефективна и с постоянен характер (член 7 от Директивата за признаването).

1.2.3.3. Възможно ли е да бъде предоставена вътрешна закрила (известна също като алтернатива за вътрешно преселване)? [обратно]

Ако това е предвидено в националното законодателство, служителят, разглеждащ молбата, може да смята, че вътрешна закрила от преследване или тежки посегателства е реално на разположение на молителя в част от държавата на произход. В такава ситуация служителят, разглеждащ молбата, е длъжен да докаже, че е налице част от държавата на произход, до която молителят може сигурно и законно да пътува, да има достъп и в която може основателно да се очаква да се установи (член 8 от Директивата за признаването).

За да обоснове такава констатация, в процеса на установяване на материалните факти служителят, разглеждащ молбата, следва да вземе под внимание общите условия в тази част на страната и личното положение на молителя. Той/тя следва да гарантира извличането на точна и актуална информация относно общото положение в страната и в определения регион в тази страна, където е налична закрила, от подходящи източници, като ВКБООН и EASO.

Когато преследването или тежките посегателства се извършват от държавата или от нейни представители, служителят, разглеждащ молбата, следва да изхожда от презумпцията, че молителят няма достъп до ефективна вътрешна закрила.

Когато молителят е непридружено непълнолетно лице, наличието на подходящи грижи и режим на попечителство, съответстващи на висшия интерес на непридруженото непълнолетно лице, следва да представлява част от преценката на служителя, разглеждащ молбата, за това, дали тази закрила е реално на разположение.

1.2.3.4. Има ли основания да се приложи изключване от международна закрила? [обратно]

В процеса на установяване на материалните факти (преди разглеждането на молбата по същество) служителят, разглеждащ молбата, може да установи, че са налице основания за изключване на молителя от международна закрила.

Ако служителят, разглеждащ молбата, прецени, че на молителя следва да бъде отказана закрила на основание на изключване, той/тя трябва да обоснове това заключение в съответствие с [член 12 от Директивата за признаването](#) или [член 17 от Директивата за признаването](#).

Изключването трябва да се основава на ясни и достоверни доказателства. Молителят следва да получи възможност да оспори доказателствата, на които се основава решението за изключване.

1.2.3.5. Молителят пристигнал ли е от сигурна държава на произход, определена за такава съгласно вашето национално законодателство? [обратно]

Някои държави членки са въвели концепцията за сигурна държава на произход и са определили конкретни държави като сигурни държави на произход в съответствие с тяхното национално законодателство. В зависимост от националното законодателство и практика, когато молителят е пристигнал от такава държава, служителят, разглеждащ молбата, може да приеме презумпцията, че тази държава гарантира сигурността на молителя, освен ако последният предостави доказателства, които оборват тази презумпция. Фактът, че дадена държава е определена като сигурна, не е абсолютна гаранция за сигурността на всички граждани на тази държава.

Когато молител предостави доказателства, че съответната държава не е сигурна в неговата/нейната конкретна ситуация, определението на тази държава като сигурна не може да се счита за валидно в индивидуалния случай. В съответствие с националните насоки и практика служителят, разглеждащ молбата, следва да даде на молителя реална възможност да предостави такива оборващи доказателства, като това задължение включва съответното информиране на молителя и обсъждане на въпроса по време на личното интервю.

1.3. Събери доказателства, относими към материалните факти [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, е длъжен да разгледа наличните доказателства и ако е необходимо, да прикани молителя да предостави допълнителни доказателства, които последният има разумна възможност да набави (например публикации в медиите, медицински доказателства и т.н.).

От определящо значение за качествения процес на вземане на решение е служителят, разглеждащ молбата, да оказва съдействие на молителя, като разгледа обстойно всички представени доказателства, както и да даде на молителя възможност за представяне на всякакви относими доказателства.

Всички доказателства следва да бъдат събрани с оглед да бъде изпълнена разпоредбата на [член 4, параграф 3 от Директивата за признаването](#). Служителят, разглеждащ молбата, следва да се увери, че разбира правилно значението на всички доказателства, предоставени от молителя в подкрепа на неговата молба.

В някои случаи, дори когато молителят е положил реални усилия да предостави цялата информация и всички документи, с които разполага, и е дал удовлетворително обяснение за невъзможността си да предостави определени доказателства, служителят, разглеждащ молбата, може да прецени, че е необходимо да бъде събрана допълнителна информация, за да бъдат изяснени всички относими факти по случая. Допълнителната информация може да бъде събрана посредством допълнителни изявления на молителя и на членовете на неговото семейство, експертни становища, нови писмени доказателства, по-точна информация за държавата на произход и др. В националното законодателство и насоки може да бъдат предвидени срокове за събирането на допълнителната информация.

Приема се, че в много случаи молителите нямат възможност да обосноват своите твърдения посредством независими документи или други доказателства. Например възможно е набавянето на оригинални официални документи от държавата на произход да е възпрепятствано от логистични или свързани със сигурността затруднения. Всяка предоставена информация обаче може да подпомогне значително служителя, разглеждащ молбата, във връзка с оценката на общата достоверност на молбата за международна закрила.

1.3.1. Събери твърденията на молителя [обратно]

Личните показания на молителя обикновено са най-важният, а понякога и единственият източник на доказателства. Тези доказателства може да бъдат събрани по различни начини, включително лично интервю, писмени изявления или съчетание от двете.

1.3.1.1. Лично интервю [обратно]

В повечето случаи личното интервю е основният източник на доказателства, които служителят, разглеждащ молбата, може да използва във връзка с оценката на молбата за международна закрила. Поради това е особено важно интервюто да бъде проведено по такъв начин, че да бъде гарантирано събирането на висококачествени доказателства от молителя.

Насоки за провеждане на добре издържано интервю могат да се намерят в [Практическото ръководство на EASO за провеждане на лично интервю](#).

1.3.1.2. Писмени изявления [обратно]

В определени случаи се допуска предоставяне на писмени изявления като допълнителни доказателства в подкрепа на молбата за убежище. Ако са въведени национални насоки относно допустимостта на писмените показания, можете да ги намерите [тук](#).

1.3.2. Събери доказателства от други източници [обратно]

Наред със собствените си показания, предоставени чрез лично интервю и/или писмени изявления, молителите могат да предоставят и допълнителни доказателства в различни форми.

По-долу ще намерите насоки относно най-разпространените форми, в които се представят доказателства, и относно разглеждането на такива доказателства. Когато служителят, разглеждащ молбата, събира доказателства от други източници, той следва да подхожда предпазливо и да съблюдава правилата относно поверителността.

1.3.2.1. Документи, предоставени от молителя [обратно]

Всички документи, предоставени от молител в подкрепа на неговата молба за закрила, трябва да бъдат обстойно разгледани. На първо място служителят, разглеждащ молбата, трябва да се увери, че разбира какви документи са му представени и какво е тяхното отношение към молбата за международна закрила. Освен това служителят, разглеждащ молбата, следва, ако е възможно, да събере информацията относно обичайното съдържание и форма на всеки от представените документи (например заповеди за арест, призовки за явяване пред съд и пр.). Такава информация може да бъде намерена в информацията за съответната държава на произход.

Наред с горното служителят, разглеждащ молбата, следва да получи задоволително обяснение за начина, по който молителят е набавил представените от него документи. Когато молител представя документ, който в обичайни обстоятелства не би имал възможност да получи, служителят, разглеждащ молбата, може да отчете това обстоятелство във връзка с преценката дали да приеме въпросния документ като потвърждаващо доказателство. Когато молителят се е снабдил с документи, които не следва да притежава, той/тя следва да получи възможност да даде обяснение за произхода на документите.

Паспортите следва да се проверяват за съдържащи се в тях входни/изходни печати, визи, данни за връщане в държавата на произход и т.н. с цел както да бъде потвърдена имиграционната история на молителя, така и да бъдат удостоверени неговите твърдения относно събитията за целите на оценката на достоверността.

Когато е наличен съответният експертен капацитет, документите може да бъдат прегледани от компетентен специалист, който да се произнесе дали те са автентични, или са налице признаци, че са фалшифицирани. Когато има признаци, че са фалшифицирани, молителят следва да получи възможност да даде обяснение за произхода на документите.

Ако са въведени национални насоки относно това, дали трябва да се предоставят оригинални документи, или се приемат копия, можете да ги намерите [тук](#).

Ако са въведени национални насоки относно това, дали преводите на документите трябва да бъдат осигурени от молителя, или от органа на държавата членка, можете да ги намерите [тук](#).

1.3.2.2. Информация за държавата на произход (ИДП) [обратно]

Наличието на качествена информация за държавата на произход е от решаващо значение за процеса на вземане на решение. Служителят, разглеждащ молбата, трябва да е уверен, че информацията, с която разполага, е относима, точна и актуална, както и че е събрана от различни източници. Тези източници могат да включват националните отдели за ИДП, EASO, ВКБООН и други компетентни организации в областта на правата на човека.

Когато необходимата информация не е налице, може да се наложи служителят, разглеждащ молбата, да поиска или да потърси информация, имаща отношение към молбата.

Ако са въведени национални насоки относно набавянето на ИДП, можете да ги намерите [тук](#).

1.3.2.3. Други доказателства [обратно]

- **Експертни становища [обратно]**

Наред с горното в процеса на вземане на решение служителите, разглеждащи молби за международна закрила, могат да използват разнообразни експертни становища. Такива становища може да бъдат предоставени от молителя или да бъдат назначени от решаващия орган.

Молителите могат да се позовават на експертни становища, съдържащи информация за техните конкретни културни особености, ситуацията в държавата на произход или други въпроси, които имат отношение към молбата. Такива становища могат да са особено полезни в случаи, когато липсва ИДП от други източници или когато тази информация е неясна или твърде обща.

Това обаче не означава, че подобни становища трябва да се приемат като равностойни по своята достоверност на ИДП. Служителите, разглеждащи молби за международна закрила, трябва да преценят как да претеглят такива становища, както когато оценяват достоверността на твърдяните относими факти, така и когато оценяват риска при връщане на по-късен етап.

Ако са въведени национални насоки относно събирането на експертни становища и случаите, когато може да бъдат изискани такива становища, можете да ги намерите [тук](#).

- **Доклади от медицински и психологически прегледи [обратно]**

Експертни становища, изготвени от квалифицирани клинични специалисти по инициатива на държавите членки или на молителя и/или негов представител, които подкрепят твърдения на молителя, че той е бил изтезаван или е понесъл тежко посегателство, следва да бъдат съответно претеглени при постановяването на решението (член 18 от преработената Директива за процедурите за предоставяне на убежище). Функциите на служителя, разглеждащ молбата, не включват изготвяне на медицинско заключение относно предоставените медицински доказателства или изобщо по медицински въпроси.

Наред със заключенията по въпроси, като наличието на признаци за понесени изтезания, медицинските становища може да съдържат и основна информация относно способността на молителя да предостави ясна и подробна информация за преживяното от него/нея. Например медицинско становище, което потвърждава, че молителят страда от травма, в резултат на която се затруднява да си припомни ясно минали събития, може да помогне на служителя, разглеждащ молбата, да прецени как да тълкува показанията на молителя и как да претегли привидни проблеми, свързани с подробния и съгласуван характер на неговите твърдения.

- **Доклади за езиков анализ [обратно]**

Служителите, разглеждащи молби за международна закрила, може да имат на разположение доклади за езиков анализ, изготвяни от езиковеди, които разговарят с лица и слушат тяхната реч, въз основа на което формулират обосновано становище относно вероятното място на произход на тези лица.

Ако са въведени национални насоки относно допустимостта на такива доклади и начините, по които могат да бъдат получени, можете да ги намерите [тук](#).

- **Информация, предоставена от други лица (свидетелски показания) [обратно]**

Наред с информацията, предоставяна от квалифицирани експерти в съответната област, може да бъдат предоставяни/изисквани свидетелски показания от други лица или групи, които може да подпомогнат оценката на достоверността на твърденията на молителя. Такива показания може да бъдат получени от различни източници, включително:

- членове на семейството;
- училища;
- политически групи;
- религиозни групи.

Такива доказателства следва да се анализират внимателно, за да бъде направена преценка дали подкрепят, или опровергават твърденията на молителя. Когато служителят, разглеждащ молбата, събира такива доказателства, той/тя следва да отделя особено внимание на въпроса за поверителността. Освен това служителят трябва да прецени как да претегли такива показания и дали свидетелят е надежден.

- **Информация, предоставена от органите на държавата членка [обратно]**

Възможно е други държавни органи да съхраняват информация, която да подпомогне установяването на материалните факти, свързани с молбата. Например може да е обосновано да се изиска информация, като:

- съвпадение на пръстови отпечатьци в системата „Евродак“;
- регистрация на брак;
- полицейски/съдебни архиви;
- медицински картони (за достъп до тези данни съгласно националното законодателство и насоки може да се изисква съгласието на молителя).

В случаите, когато длъжностни лица на държави членки събират доказателства в държавата на произход, трябва да се подхожда особено внимателно с оглед да не се създаде риск за молителя или свързани с него лица.

- **Информация, предоставена от други държави членки [обратно]**

В някои случаи е уместно да бъде отправено искане за информация относно молителя към друга държава членка, където молителят е пребивавал. Възможно е за отправянето на такова искане да е необходимо получаване на съгласието на молителя поради съображения, свързани с изискванията за поверителност.

Ако са въведени национални насоки относно начина на отправяне на подобни искания, можете да ги намерите [тук](#).

Стъпка 2: Оценка на достоверността [обратно]

След като е събрал цялата необходима информация и доказателства, служителят, разглеждащ молбата, следва да насочи вниманието си към оценката на доказателствата, удостоверяващи отделните материални факти.

2.1. Свържи доказателствата с всеки от материалните факти [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, следва да има предвид, че понятието „материални факти“ не е равнозначно на доказани факти в смисъла, вложен в термина „факти“ в континенталната правна система, а означава по-скоро направени твърдения, които в контекста на процедурата по предоставяне на международна закрила трябва да бъдат оценени като достоверни или недостоверни.

На всички етапи на процеса на събиране на доказателства е особено важно да се гарантира, че всички събрани доказателства са свързани с материалните факти по случая. В много случаи определени видове доказателства може да са свързани с множество относими факти (напр. лично интервю или писмени показания).

Вж. *модела*, който илюстрира свързването на доказателствата с материалните факти.

2.2. Оцени твърденията на молителя въз основа на показателите за оценка на достоверността [обратно]

2.2.1. Прецени вътрешната достоверност [обратно]

Вътрешната достоверност включва достатъчно подробния и конкретен характер, както и съответствеността.

2.2.1.1. Достатъчно подробен и конкретен характер на твърденията [обратно]

Какво ниво на детайлност се изисква или колко подробности са необходими?

Правилото е, че колкото **повече подробности** са предоставени и достъпни, с толкова по-детайлна картина ще разполага служителят, разглеждащ молбата. Става дума за факта, че действително преживените събития обикновено могат да бъдат описани по-ярко и спонтанно. Служителят, разглеждащ молбата, трябва да има предвид обаче, че може да е налице разумно обяснение за неспособността на молителя да си припомни подробности за дадено събитие, и да не забравя евентуалните причини за изкривяване на информацията (вж. също 2.4 относно факторите, които могат да доведат до изкривяване на информацията). Следователно непредоставянето на достатъчно подробна информация не засяга достоверността във всички случаи.

Изискването за **конкретност** намира израз в личните обстоятелства и начина, по който се преживява и изразява дадено събитие. Основното съдържание на много случаи може да е много сходно, но всеки случай има своите конкретни особености, които го правят уникален. В такива случаи е полезно да не се придържаме твърде тясно към основните елементи на молбата за закрила, а вместо това да се задават повече въпроси около събитието, с цел да се състави картината на характерните особености. Ако разказът на молителя е лишен от каквито и да е специфични елементи, това може да е показател за липса на достоверност.

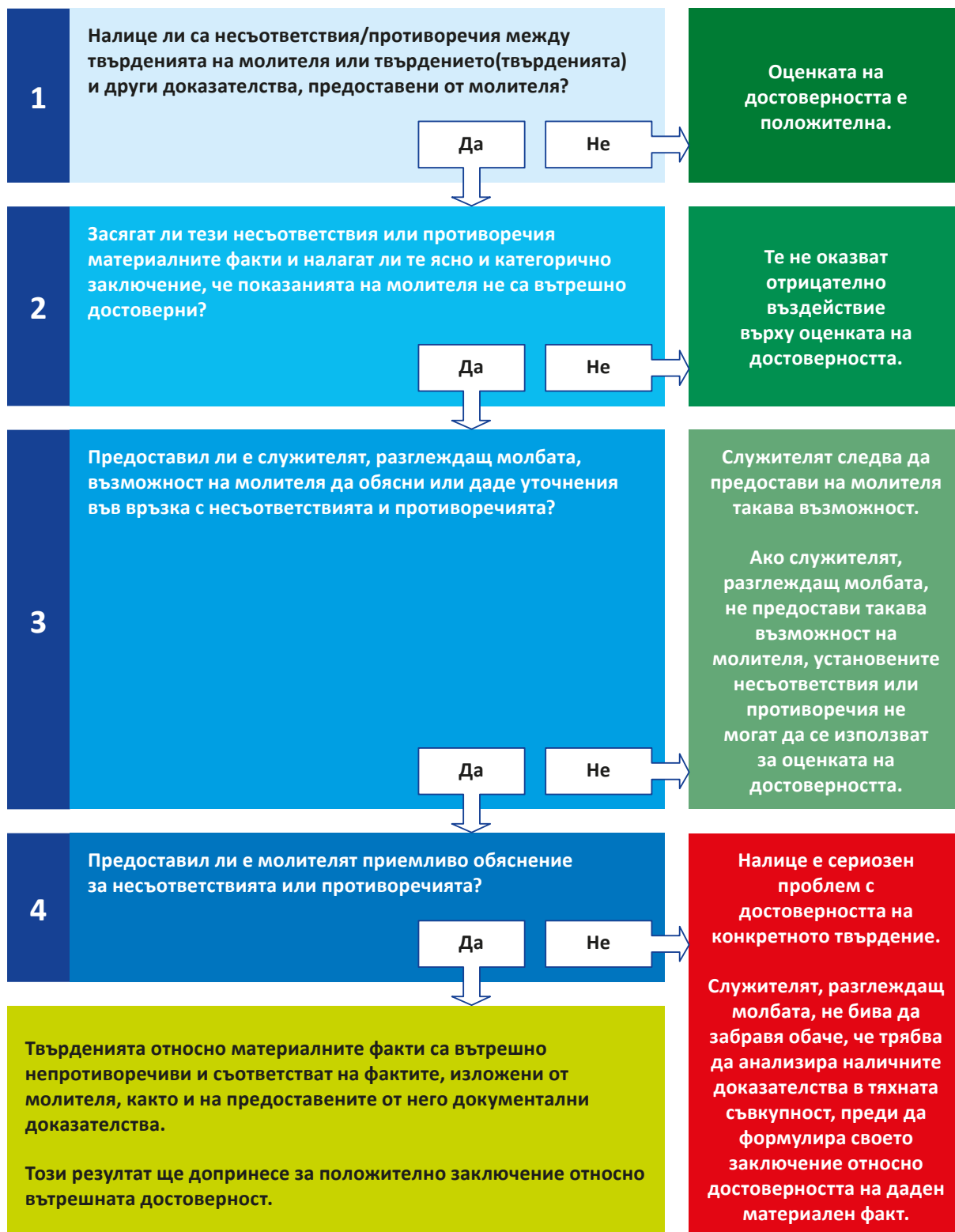
Обичайно личното интервю е най-важният източник на информация, позволяващ да бъдат събрани възможно най-голям обем подробности и специфична информация, като изясняването на материалните факти зависи в голяма степен от уменията на интервюиращия служител (включващи създаване на положителна атмосфера, добри техники на интервюиране и познаване на контекста на случая).

2.2.1.2. Непротиворечивост [обратно]

Съгласно общото разбиране изискването за непротиворечивост включва липса на несъответствия, противоречия и вариации по отношение на материалните факти, представени от молителя. Това изискване е свързано със:

- представените от молителя устни или писмени твърдения като цяло;
- различаващи се твърдения относно един и същ предмет, направени в различни моменти в рамките на процедурата;
- предоставяне на информация за даден предмет, която е в противоречие с други доказателства, предоставени от молителя.

Представеният по-долу тест в четири етапа дава полезни насоки относно това, какво следва да направи служителят, разглеждащ молбата, при оценката на непротиворечивостта:

2.2.1.3. Поведението не следва да се използва като показател за оценка на достоверността [обратно]

Съдържанието на понятието „поведение“ обикновено включва невербалните комуникационни сигнали и начина на държане, като например тона на гласа и тембъра на речта, реакциите на молителя, визуалния контакт и изражението на лицето и т.н. Тези елементи са най-видими по време на личното интервю.

Служителят, разглеждащ молбата, не следва да се осланя на поведението на молителя като показател за достоверност. Констатациите, направени въз основа на поведението на молителя, често са просто предположения и субективни преценки, основани на тях.

2.2.2. Прецени външната достоверност [обратно]

Външната достоверност предполага съответствие с информацията за държавата на произход (ИДП), известните факти и други доказателства, събрани от решаващия орган.

2.2.2.1. Съответствие с ИДП [обратно]

ИДП може да се използва във връзка с няколко аспекта на процедурата по разглеждане на молба за закрила. Тя може да послужи като потвърждение на изложените от молителя относими факти, както и за събиране на доказателства във връзка с контекста, които да бъдат използвани за оценката на риска при връщане.

- **Потвърждаваща ИДП**

Ако обективната ИДП потвърждава предоставените от молителя доказателства, липсват сериозни основания за съмнение и заявените факти може да бъдат приети.

- **Опровергаваща ИДП**

Наличието на ИДП, която очевидно противоречи на твърдения материален факт, е отрицателен фактор за оценката на достоверността. Следователно молителят следва да получи възможност да предостави допълнително обяснение.

- **Липса на ИДП**

Липсата на ИДП не означава непременно, че твърденият факт или събитие не са се случили. Тази липса може да се дължи например на ограничен достъп до информация в държавата на произход или на незначителния характер на събитието и т.н. С оглед на горното липсата на ИДП не следва да служи сама по себе си като основание за отрицателна констатация по отношение на достоверността.

2.2.2.2. Съответствие с общоизвестна информация [обратно]

Някои факти са общоизвестни и не могат да бъдат разумно оспорвани (например законите на физиката). Тези факти не зависят от обусловени от културната принадлежност представи. По правило такива факти не се нуждаят от удостоверяване с допълнителни доказателства. Обясненията на молителя следва да съответстват на тази общоизвестна информация, за да бъдат приети като достоверни. Прилагайки тази концепция, служителят, разглеждащ молбата, следва да внимава да не разширява нейния обхват до идеи, които той/тя приема за даденост в резултат на своя социален и културен произход и лични преживявания.

2.2.2.3. Съответствие с други доказателства [обратно]

Други доказателства може да включват показания на лица, издържани от молителя или свидетели, документи, издадени от други държавни органи, експертни становища и т.н. Такива доказателства могат да потвърдят или да опровергаят твърденията на молителя. Като отправна точка следва да се извърши оценка на вътрешната достоверност на тези допълнителни доказателства. Ако дадено доказателство противоречи на твърденията на молителя, служителят, разглеждащ молбата, трябва да повдигне този въпрос и да даде на молителя възможност да обясни противоречието. Служителят следва да вземе предвид даденото обяснение.

2.2.3. Прецени правдоподобността [обратно]

За да бъде оценена като правдоподобна, дадена последователност от събития трябва да е вероятна и да изглежда възможна за разумно мислещ наблюдател.

Служителите, разглеждащи молби за международна закрила, трябва да имат предвид, че понятието за правдоподобност следва да се използва предпазливо, с оглед като минимум да се избегнат спекулации и субективни предположения или предубеждения. Даден твърдящ факт може да бъде оценен като напълно правдоподобен, когато бъде разгледан в контекста на личните обстоятелства на молителя, включващи неговия пол, възраст, сексуална ориентация, полова идентичност, образование, социален и културен произход, жизнен опит и ситуацията в държавата на произход или мястото на обичайно пребиваване и т.н. Служителят, разглеждащ молбата, следва да има предвид, че неговата/нейната гледна точка и тази на молителя могат да се различават, което би могло да обясни привидна неправдоподобност.

Констатация за неправдоподобност на твърденията на молителя трябва да се основава на добре обосновани и обективно мотивирани заключения, като служителят, разглеждащ молбата, следва да изложи ясно формулирани мотиви за оценката на твърденията като неправдоподобни.

Вж. **модела**, който илюстрира свързването на доказателствата с материалните факти.

2.3. Оцени документите [обратно]

Документите следва да бъдат оценявани въз основа на следните стъпки:

- **Относителност [обратно]**

Относителността отразява дали документът се отнася до конкретен материален факт. Относителността следва да бъде изяснена с помощта на молителя.

- **Съществуване [обратно]**

Действителността отразява дали съгласно общата информация съответният тип документ съществува.

- **Съдържание [обратно]**

Тук трябва да се оценят следните елементи:

- Дали документът съдържа вътрешни противоречия?
- Дали той съответства на твърденията на молителя?
- Дали съответства на ИДП?
- Дали документът е точен? Точността се отнася до нивото на детайлност на елементите, които имат отношение към конкретен материален факт.
- Дали документът отразява пряко даден материален факт? Дали информацията произтича от пряк източник, или е преразказ на твърденията на молителя?

- **Форма [обратно]**

Формата на документа е от значение за оценката на неговата истинност. В зависимост от националната практика тази оценка може да включва оценка от експерт или сравняване с референтни материали. Служителят, разглеждащ молбата, не следва да прави прибързани заключения относно истинността на документите, които са основани единствено на формата на документа, тъй като в някои страни липсва стандартизирана форма за определени видове документи.

- **Характер [обратно]**

Елементът „характер на документа“ отразява обстоятелството дали документът е представен в оригинал, или като копие, какво е неговото състояние, дали са налице повреди или данни за внесени поправки. Обикновено на оригиналните документи се придава по-голяма тежест при оценката. Служителят, разглеждащ молбата, следва да има предвид обаче, че някои документи не е възможно да се получат в оригинал.

- **Автор [обратно]**

Служителят, разглеждащ молбата, следва да установи в какво качество авторът е изготвил документа, както и неговата/нейната обективност и/или относим опит.

Документите следва да се оценяват съвместно с други доказателства, които са предназначени да установят даден материален факт, както и с други елементи на оценката на достоверността. Документите трябва да се оценяват по същия начин, както всички други доказателства. Не е обосновано да не се даде тежест на документ, без да се изложат основанията за това решение въз основа на наличните доказателства, т.е. събрана обективна информация за държавата на произход, отнасяща се до достоверността на документа, която е отчетена заедно с други доказателства по този въпрос.

За повече информация относно предоставените от молителя документи вж. раздел [1.3.2.1](#).

Вж. [модела](#), илюстриращ формулирането на заключения относно достоверността.

2.3.1. Оцени медицинските и психологическите доказателства [обратно]

Много специфичен вид доказателства, изготвени от квалифицирано лице, са медицинските и психологическите доказателства. Служител, разглеждащ молбата, не следва да прави медицински заключения или да дава своето становище относно лечение, предписано от лекар. Лекар не следва да прави юридически заключения или заключения относно достоверността.

Докладите за медицински или психологически прегледи следва да съдържат достатъчно информация относно квалификацията на медицинския специалист и методите на извършване на прегледа, за да може да се направи независима оценка на тяхната достоверност. В зависимост от националните насоки тази оценка може да се извърши от служителя, разглеждащ молбата, или от експерт.

В случаите, когато са налице например твърдения за преживени изтезания, медицинските доклади следва да се анализират съобразно стандартите на [Истанбулския протокол](#).

Когато са налице съмнения, е възможно служителят, разглеждащ молбата, в зависимост от националната практика, да поиска второ експертно становище. Ако са въведени относими национални насоки, можете да ги намерите [тук](#).

2.4. Отчети индивидуалните и контекстуалните фактори, които могат да доведат до изкривяване на информацията [обратно]

При оценката на достоверността на доказателствата, подкрепящи материалните факти, служителят, разглеждащ молбата, трябва да има предвид, че индивидуалното положение на молителя и личните му обстоятелства може сериозно да се отразят на начина, по който молителят възприема и представя събитията, свързани с молбата за международна закрила. Личният и професионалният опит на служителя, разглеждащ молбата, както и наличието на предразсъдъци също могат да доведат до някои изкривявания във възприемането и тълкуването на информацията.

Подобни явления — характерни за човешката природа — е на практика невъзможно да бъдат избегнати. Необходимо е обаче те да се имат предвид при провеждането на лично интервю (вж. [Практическото ръководство на EASO за провеждане на лично интервю](#)) и при оценката на достоверността. Необходимо е също винаги да анализирате дали такива индивидуални и субективни фактори може да са дали отражение върху показателите за оценка на достоверността или дали с тях може да се обяснят привидни несъответствия или противоречия в твърденията на молителя.

Много от факторите, които могат да доведат до изкривяване, често се съчетават. Осведомеността относно тези фактори е от решаващо значение за служителите, работещи в областта на международната закрила. По-долу е представен неизчерпателен списък на фактори, които е възможно да доведат до изкривяване.

2.4.1. Фактори, свързани с молителя [обратно]

Устните твърдения са основните (и много често единствените) доказателства, които предоставя молителят. При оценката на достоверността служителят, разглеждащ молбата, трябва да провери дали молителят е имал възможност да си припомни и да представи фактите и дали предоставената информация е била правилно възприета и разбрана. Много фактори могат да окажат значимо влияние върху този процес.

2.4.1.1. Памет [обратно]

Човешката памет е многопластова и има своите ограничения; необходимо е това да се има предвид при работата с търсещи закрила лица, които често могат да се осланят само на спомените си, за да подкрепят своите твърдения. Припомнянето на дати, подробности за събитие, което се е случило много отдавна, или описанието на хора, които молителите са срещнали само веднъж, може да е особено трудна задача.

При провеждане на лично интервю или при последващия анализ на резултатите от него служителят, разглеждащ молбата, следва да има реалистични очаквания относно нивото на подробностите, свързани с далечни и често травмиращи спомени. Начинът, по който се провежда интервюто, също оказва отражение върху количеството и качеството на информацията, която молителят може да си припомни. По време на интервюто следва да се избягват например насочващи въпроси, тъй като те могат да повлияят на молителя при описанието на събитията. За допълнителни насоки вж. **Практическото ръководство на EASO за провеждане на лично интервю.**

2.4.1.2. Травматизиращи преживявания и ПТСР [обратно]

Относим медицински доклад или заключение на психолог, приложени към досието на молителя, обикновено е красноречиво доказателство, че съответното лице е преживяло толкова травмиращо събитие, че неговата способност да си припомни минали събития, да не се отклонява от темата или да даде структурирано описание на случилото се може да е сериозно нарушена или изгубена. Също така травмиращите преживявания могат да предизвикат страх и недоверие, които могат да се отразят на количеството и качеството на информацията, която молителят желае да предостави.

Изявленията на лица, които са преживели травма или страдат от посттравматично стресово разстройство (ПТСР), обикновено са фрагментирани, откъснати от времето, не се поддават на волеви контрол, а се провокират от сетивни импулси. Травматизираното лице може да не желае да говори за тежките си преживявания.

Препоръчва се да придавате по-голяма тежест на обективните обстоятелства по случая, отколкото на субективния елемент, свързан със страха на молителя. Когато разглежда молба на травмирано лице, служителят следва да съобрази очакванията си при прилагането на показателите за оценка на достоверността (вж. [раздел 2.2 относно прилагането на показатели за оценка на достоверността](#)). По-специално служителят, разглеждащ молбата, следва да бъде предпазлив, когато прави отрицателни заключения относно достоверността въз основа на твърденията на молителя.

Следва да се има предвид също, че травматичните събития или преживявания може да са се случили след заминаването от държавата на произход, включително в държавата, където се провежда производството по предоставяне на международна закрила.

2.4.1.3. Други психологически и здравни проблеми [обратно]

Затрудненията по отношение на даването на ясни и съгласувани изявления може да се дължат на здравословни проблеми и зависимости на молителя, като например прием на силно лекарство, умствени увреждания, депресия или зависимост от наркотици или алкохол. Липсата на познания относно тези фактори и неотчитането им може да доведе до погрешни заключения относно достоверността.

2.4.1.4. Възраст [обратно]

Факторът възраст може да има решаващо значение при оценката на достоверността. Той е от основно значение в случаите на непридружени непълнолетни лица или случаите, когато непълнолетни деца са разпитвани като свидетели по случаите на техните родители (настойници).

Възможно е твърденията на детето да са непоследователни, да включват неясни изрази или твърдения, които детето е чуло от възрастни, които са пътували с него, или от свои роднини и пр. Следователно е важно интервюто да се провежда по начин, съобразен с нуждите на децата (вж. **Практическото ръководство на EASO за провеждане на лично интервю**).

Възрастта е значим фактор както с оглед на момента на предоставяне на твърденията, така и с оглед на момента, когато е преживяно събитието.

В зависимост от обстоятелствата възможни изкривявания на информацията, свързани с възрастта, може да са от значение и при разглеждане на случаи на възрастни хора.

2.4.1.5. Образование [обратно]

Разликите по отношение на образователното равнище могат да имат отражение върху способностите на молителя да възприема и пресъздава събития, както и върху възможностите му да изрази с думи необходимото съдържание или правилно да разбира въпросите. Кратките и несъдържателни отговори или грешките по отношение на дати и разстояния може да се дължат на ограничен речник, ограничени общи познания, неспособност за разбиране и изразяване на абстрактни понятия или неосъзнаване на необходимостта да се предостави подробно описание на събитията.

2.4.1.6. Култура, религия и вярвания [обратно]

Културата, религията и вярванията на хората обуславят начина, по който те определят своята идентичност, възприемат социалните роли и отношенията на власт, разбират, интерпретират и пресъздават информацията. Датите, сезоните, разстоянията, моментът на въвеждане в обществото или участие в обществен живот, понятието за семейство и езикът на тялото могат да се различават в зависимост от тези фактори.

Други фактори, като образование, възраст, език, пол или социален статус и обичаи, също са важни в това отношение.

Когато оценява достоверността на дадено твърдение, служителят, разглеждащ молбата, следва да отчете потенциалните различия, дължащи се на културната и/или религиозната среда на молителя. Често е необходима определена межкултурна компетентност, за да може получената информация да се оцени от различна перспектива. Тази компетентност помага за разшифроването на привидно противоречиви твърдения, отразяващи културни особености.

Въпреки това служителят, разглеждащ молбата, не бива да превръща молителя в „затворник“ на неговата собствена култура и не следва априори да приема, че лице, произхождащо от определена културна и религиозна среда, постъпва по определен начин, и в резултат на това да се въздържа от разглеждането на потенциално проблемен въпрос, свързан с достоверността. Само след като е задал въпрос и не е получил отговор, служителят, разглеждащ молбата, следва да провери дали културни, социални, религиозни и други пречки може да са причина за възникването конкретен проблем по отношение на достоверността.

2.4.1.7. Сексуална ориентация и полова идентичност (СОПИ) [обратно]

Въпросите, свързани със сексуалната ориентация и полова идентичност, често могат да са чувствителни и изискват специални познания по темата, както и специално внимание при оценката на достоверността. Служителят, разглеждащ молбата, не следва да приравнява това изискване на безкритично приемане на всичко, което молителят казва в такива случаи. Необходимо е обаче високо ниво на разбиране и уважение към човешкото достойнство и многообразието, защото изявленията на молителя в такива случаи са пряко свързани с много чувствителни лични въпроси.

Лицата, чиито молби са свързани със сексуална ориентация и полова идентичност, която не се приема в тяхната държава на произход, често трябва да крият своята истинска идентичност, чувствата и мнението си, за да избегнат срама, изолацията и заклеяването, а често и риска от насилие. Заклеяването и чувството на срам може допълнително да демотивират молителя да сподели информация в рамките на производството по предоставяне на международна закрила. Известни са множество случаи, в които молителят разкрива, че е лесбийка, гей, бисексуален, транссексуален или интерсексуален едва в рамките на последваща процедура по предоставяне на международна закрила.

Служителят, разглеждащ молбата, следва да се въздържа от стереотипни допускания относно поведението или външния вид на представителите на сексуалните малцинства, като има предвид, че други фактори, като културна и социална среда, образование и пол, могат да имат силно влияние върху конкретния молител.

2.4.1.8. Пол [обратно]

Понятието (социален) пол не се отнася до биологичния пол, а до специфичните очаквания на обществото относно начина, по който мъжете и жените следва да се държат, отношенията на власт между половете, техните роли и съответни характеристики в обществото. Ролите на половете дават отражение не само върху възприятието на личността за себе си, но също така влияят върху поведението, отношението към социалния и политическия живот, както и на формите на преследване или причиняване на посегателства — тези форми могат да се различават в зависимост от пола на жертвата и на извършителя.

Молителят може да не осъзнава, че определен вид поведение спрямо него/нея може да се счита за нарушение на неговите/нейните човешки права, защото през целия му/й живот е бил/била третиран/а по този начин. От друга страна, заклеимяването и/или чувството за срам може да демотивират молителя да сподели информация.

2.4.2. Фактори, свързани със служителя, разглеждащ молбата [обратно]

Работата в областта на международната закрила е свързана с постоянни контакти с хора, произхождащи от различни култури, различна социална среда и с различен жизнен опит. Това е един от факторите, които правят работата на служителите, разглеждащи молби за международна закрила, интересна. Въпреки това служителят, разглеждащ молбата, е човек и може да изпитва стрес и угнетение в резултат на работата в тази изпълнена с предизвикателства среда.

Различни фактори могат да дадат отражение върху обективността на служителя, разглеждащ молбата:

2.4.2.1. Отчети въздействието на стреса, работното натоварване и крайните срокове [обратно]

Влиянието на стреса, работното натоварване и кратките срокове често се натрупва и може да има решаващо въздействие върху окончателната оценка на молбата.

В ежедневната работа на служителя, разглеждащ молбата, от него се очаква да изпълнява количествени норми и да подготвя навреме добре мотивирани решения, като в същото време му се налага да работи с молители, които не сътрудничат или чийто личен опит е много травматичен.

Не трябва да забравяме, че служителите, разглеждащи молби за международна закрила, имат и личен живот, който също може да е източник на проблеми и стресови ситуации, които могат да се отразят на тяхното отношение към професионалните задачи и способността им да се справят със стреса на работното място. Дори такива тривиални фактори, като глад, главоболие или раздразнение могат да доведат до изкривявания в процеса на оценка на достоверността. Изпълняващият професионално задълженията си служител трябва да е наясно с тези фактори и да полага постоянни усилия, за да сведе до минимум тяхното въздействие.

Преди да формулира заключения относно достоверността на дадено доказателство или относно общата достоверност на твърденията на молителя, служителят, разглеждащ молбата, трябва да се опита да концентрира вниманието си върху конкретния случай, по който работи. Може да е полезно служителят да направи кратка почивка, преди да се произнесе с решение относно достоверността.

2.4.2.2. Отчети последиците от продължителното въздействие на разказите на търсеци закрила лица [обратно]

Няколко години на излагане на въздействието на разказите на молителите за преживени изтезания и малтретиране (които невината са достоверни) може да доведат до последици, вариращи от рутинна и неспособност за безпристрастно и индивидуално разглеждане на отделните случаи до вторично травмизиране и развитие на симптоми, подобни на симптомите на лицата, страдащи от ПТСР.

Дългосрочното излагане на разказите на търсещите международна закрила може да доведе до нежелание на служителите, разглеждащи молби за международна закрила, да получават по-подробна информация, с цел да избегнат изслушването на травмиращи показания или до „умора на състраданието“ или „професионална нечувствителност“ на служителите. Такива служители, разглеждащи молби за международна закрила, е по-вероятно да направят необосновани заключения, без да са извършили подходяща оценка на достоверността.

2.4.2.3. Избягвай предразсъдъците и стереотипите [обратно]

Категоризирането на хора, които срещаме за първи път, въз основа на стереотипни схеми за запаметяване и справяне с повтарящи се задачи е нормално за хората и повечето от нас го правят. Важно е обаче да имаме предвид това и винаги да сме непредубедени, независимо от предишния ни личен и професионален опит. В противен случай действителното описание на събитията, представени от молителя, може да не се възприеме правилно или да бъде разбрано превратно.

Целта е да се избегне формулирането на предопределени заключения относно достоверността по случаите на молители, които имат привидно сходни характеристики с вече разгледани случаи, във връзка с които са направени определени констатации относно достоверността.

2.4.2.4. Значение на самооценката и надзора [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, следва сам да анализира качеството на своята работа, своите потребности и трудностите, които е срещнал при разглеждането на определени случаи за предоставяне на международна закрила. Препоръчително е служителите да обсъждат тези трудности с колеги, психолог или преките си ръководители с цел да получат необходимата подкрепа и да обогатят знанията си за собствените си възможности или да идентифицират евентуална необходимост от допълнително и/или опреснително обучение.

Липсата на положителна обратна връзка, неясните очаквания на ръководителите или показатели за изпълнение често са източник на стрес и могат да доведат до професионално изчерпване. Редовният надзор върху работата на служителите, разглеждащи молби за международна закрила, и отчитането на техните притеснения могат да осигурят повишаване на професионалната им мотивация и да способстват за обмен на опит.

2.4.3. Фактори, свързани със ситуацията на провеждане на интервюто [обратно]

На изявленията на молителя може да повлияят различни фактори, свързани със ситуацията на провеждане на интервюто: формалната обстановка, в която се провежда разговорът, която сама по себе си може да е източник на стрес за молителя; перспективата да обсъжда с непознати въпроси, свързани с личния му живот; присъствието на дете по време на интервюто, което може да разсейва молителя; напрежението, свързано с ограниченото време, определено за интервюто. Проблемите, свързани с тези фактори, следва да бъдат решавани по подходящ начин преди и по време на личното интервю, за да се сведе до минимум отражението на ситуацията на провеждане на интервю върху изявленията на молителя, а също така е добре тези фактори да се имат предвид при анализа на достоверността.

Следва да се има предвид, че устните изявления често се дават на език, който не е първи език на молителя, и/или с посредничеството на преводач. Този фактор може да е източник на изкривявания и служителят, разглеждащ молбата, следва да отчита това.

Органът в областта на убежището е длъжен да осигури надежден и компетентен преводач за интервюто в рамките на процедурата по предоставяне на международна закрила. Тъй като обаче преводачът също е човек, той/тя неизбежно действа като допълнителен „филтър“ по отношение на информацията, която чува или прочита.

Относно ролята на преводача вж. **Практическото ръководство на EASO за провеждане на лично интервю.**

По-долу са дадени някои примери за възможните резултати от изкривявания, свързани с езиковата бариера и ситуацията на провеждане на интервюто:

- когато извършва оценка на достоверността, служителят, разглеждащ молбата, следва да има пред-

вид, че някои **привидни несъответствия или противоречия в твърденията на молителя може да се дължат на езикови бариери** (например една и съща дума може да има различни значения в зависимост от контекста, незнание от страна на преводача на правилния превод на думата в езика на държавата членка и т.н.);

- **тревожността, срамът, липсата на доверие в преводача** от страна на молителя по време на интервюто може да го възпрепятства да каже истината или да предостави по-подробна информация. Споменати по-горе допълнителни фактори, като пол, културна среда и страх от заклеяване, също може да са от значение в тези случаи;
- друг аспект, който трябва да се отчита, е възможността молителят да твърди, че несъответствията между неговите/нейните предишни и настоящи твърдения се дължат на **недостатъчната езикова компетентност на преводача** (и/или на неговата/нейната езикова некомпетентност, ако не са използвани услугите на преводач), докато всъщност става дума за непоследователност на направените от молителя твърдения.

Служителят, разглеждащ молбата, трябва, когато е възможно, да предостави възможност на молителя да поправи привидните несъответствия и окончателно да оцени дали дадените обяснения следва да бъдат приети в конкретния случай.

2.5. Определи кои материални факти следва да бъдат приети [обратно]

2.5.1. Разгледай всички доказателства, свързани с всеки от материалните факти, в тяхната съвкупност [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, не следва да прави изводи относно достоверността на материален факт, оценявайки доказателствата изолирано. Всяко доказателство, документално или устно, следва да се претегли съобразно неговата стойност. Оценката на всяко доказателство и на обстоятелствата около него ще се отрази на „качеството“ му и на относимостта му към случая и съответно на тежестта, която следва да му определи служителят, разглеждащ молбата. Когато разглежда всички доказателства, свързани с всеки от материалните факти, и преценява тежестта на всяко доказателство, служителят преценява дали съответното доказателство подкрепя факта, или го опровергава.

2.5.1.1. Определи кои материални факти следва да се приемат за установени (приети) и за опровергани (отхвърлени) [обратно]

Като преценява доказателствата в тяхната съвкупност, служителят, разглеждащ молбата, може да приеме или отхвърли даден материален факт.

Приети факти са: Даден твърдящ факт може да бъде приет, когато, с оглед на индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства на молителя, а също, ако е необходимо, и на достоверността на предоставените от него обяснения във връзка с потенциално отрицателни заключения относно достоверността, твърденията на молителя по отношение на този факт са:

- достатъчно подробни;
- вътрешно съгласувани;
- съответстващи на информацията, предоставена от членове на семейството и свидетели;
- съответстващи на наличната специфична и обща обективна информация;
- правдоподобни, когато се разглеждат в светлината на индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства на молителя;
- и най-вече когато твърденията са потвърдени с убедителни документални или други доказателства (т.е. въз основа на достоверността, надеждността и тежестта на такива доказателства).

Отхвърлени факти са: Твърдящ факт може да бъде отхвърлен, когато с оглед на основателността на обясненията на молителя, предоставени във връзка с потенциално отрицателни заключения относно достоверността, и индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства на молителя се установи, че изявленията на молителя относно факта не са достатъчно подробни, съгласувани и правдоподобни и/или са в противоречие с други надеждни обективни доказателства.

2.5.1.2. **Определи кои факти все още остават несигурни [обратно]**

Възможно е някои факти да са вътрешно достоверни (съгласувани и правдоподобни) и да не противоречат на наличната специфична и обща информация, относима към случая на молителя, но да остават несигурни, защото не са подкрепени с документи или други доказателства или защото са факти, за които е налице елемент на съмнение. Тези факти се нуждаят от допълнителна оценка, за да може да се определи дали да бъдат приети, или отхвърлени.

2.5.2. **Приложи член 4, параграф 5 от Директивата за признаването към материалните факти, които са несигурни (тълкуване в полза на молителя при съмнение) [обратно]**

Независимо от положените от молителя и решаващия орган усилия за събиране на доказателства, които да подкрепят даден твърдящ от молителя материален факт, е възможно относно някои факти да остане елемент на несигурност.

В тези случаи член 4, параграф 5 от Директивата за признаването позволява на служителя, разглеждащ молбата, да достигне до ясно заключение дали да приеме твърдяния материален факт и да отхвърли съмненията:

„Когато държавите членки прилагат принципа, съгласно който молителят има задължение да обоснове молба за международна закрила, и когато определени аспекти на неговите декларации не са подкрепени с документи или други доказателства, тези аспекти не изискват потвърждение, когато са изпълнени следните условия:

- а) молителят е положил реални усилия да обоснове своята молба;**
- б) всички относими елементи, с които молителят разполага, са били представени и е било дадено задоволително обяснение за липсата на останалите относими елементи;**
- в) декларациите на молителя са преценени за непротиворечиви и правдоподобни и не влизат в разрез с наличната и относима към неговия случай обща и конкретна информация;**
- г) молителят е подал молбата си за международна закрила във възможно най-ранния момент, освен ако молителят може да посочи определени причини за това, че не го е направил; и**
- д) общата достоверност на молителя е установена.“**

Разпоредбата на член 4, параграф 5 от Директивата за признаването е известна в някои държави членки и като прилагане на принципа на тълкуване в полза на молителя при съмнение.

Петте критерия по член 4, параграф 5 от Директивата за признаването се прилагат кумулативно. Това означава, че служителят, разглеждащ молбата, трябва да се увери, че всичките пет условия са налице (до определена степен). Когато и петте критерия са налице, служителят, разглеждащ молбата, следва да приложи разпоредбата на член 4, параграф 5 от Директивата за признаването (да тълкува фактите в полза на молителя при съмнение) и да приеме материалния факт за установен. В такъв случай служителят няма основания да не приеме факта.

Той обаче следва да извърши достатъчно балансиран анализ на разпоредбите на букви а), б), в), г) и д), като вземе предвид индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства на молителя. Това означава, че служителят, разглеждащ молбата, следва да оцени дали и в каква степен е изпълнен всеки от критериите; може да се случи така, че високата степен на изпълнение на един критерий (например твърденията на молителя са много добре формулирани и убедителни) да компенсира ниската степен на изпълнение на друг критерий (например незадоволително обяснение на причините за неподаване на молбата за международна закрила във възможно най-ранния момент).

Вж. раздел 1.2.1 за повече насоки относно букви а) и б) и раздели от 2.2 до 2.4 за повече насоки във връзка с разпоредбата на буква в). Този раздел съдържа допълнителни насоки относно буква д):

Общата достоверност на молителя е установена (член 4, параграф 5 от Директивата за признаването):

Когато прави преценка дали даден материален факт е установен, служителят, разглеждащ молбата, проверява и „досието за достоверност“ на молителя. Казано с други думи, служителят взема предвид направените от него заключения относно достоверността (положителни или отрицателни) във връзка с оценката на други относими факти.

Освен това някои факти може да са свързани с оценката на общата достоверност на твърденията на молителя, без да са материални факти сами по себе си.

Други фактори също могат да дадат отражение върху общата достоверност на молителя:

- поведение, показващо, че молителят не се страхува или е престанал да се страхува от завръщане в родината си; или
- поведение на молителя, което може да е признак, че молителят крие информация, заблуждава, възпрепятства или се опитва да отложи разглеждането или решаването на неговата молба.

Всеки от факторите следва да бъде претеглен в зависимост от обстоятелствата по случая. Служителят, разглеждащ молбата, следва да има предвид, че е възможно елементите, които са в полза на молителя, да имат по-голяма тежест от елементите с отрицателна оценка.

Ако служителят, разглеждащ молбата, прецени, че общата достоверност на твърденията на молителя е толкова недостатъчна, че е обосновано да отхвърли даден материален факт, той/тя трябва да обясни защо смята, че достоверността на твърдения факт е толкова незадоволителна.

В края на оценката на достоверността всички относими факти трябва да бъдат категоризирани като приети или отхвърлени, което предполага служителят, разглеждащ молбата, да стигне до ясно заключение по всеки от фактите.

Вж. [модела](#) във връзка с приемане и отхвърляне на относими факти.

Стъпка 3. Оценка на риска [обратно]

Оценката на риска представлява ориентиран към бъдещето анализ за оценка на потребността от международна закрила на конкретния молител.

Не е необходимо всички аспекти на молбата за международна закрила да са с доказана достоверност, за да се предостави на молителя международна закрила.

Като част от разглеждането на молбата служителят извършва оценка на риска въз основа на всички приети относими факти, преди да направи окончателно заключение относно молбата.

3.1. Анализирай наличието на основателни опасения от преследване/реален риск от тежки посегателства [обратно]

Анализът на наличието на основателните опасения от преследване и на реален риск от тежки посегателства, на които може да бъде подложен молителят в случай на връщане, е последният етап от оценката на молбата за международна закрила. Анализът е ориентиран към бъдещ риск и се основава на фактите, с които разполага служителят към момента на вземане на решението. Присъщите трудности, свързани с прогнозирането на развоя на събитията, в случай че молителят бъде върнат днес, утре или в близко бъдеще, както и липсата на ясна структура за вземане на решения може да принуди служителя, разглеждащ молбата, да вземе решението си въз основа на субективна преценка. Отрицателните решения по молби за предоставяне на международна закрила могат, ако е допусната грешка, да доведат до тежки нарушения на човешките права. По тази причина е изключително важно оценката на риска да се прави въз основа на обективна методика, а не на предположения. Целта на предишните стъпки, описани в настоящото ръководство, е изграждане на основа, върху която да се извърши оценката на риска.

Когато извършва оценката на риска, служителят, разглеждащ молбата, извършва анализ на риска, основан на установените относими факти във връзка с прага (стандарта) на доказване, приложим към установяването на наличие на основателни опасения от преследване или реален риск от тежки посегателства.

3.1.1. Приложи член 4, параграф 3 от Директивата за признаването [обратно]

Член 4, параграф 3 от Директивата за признаването предвижда следното във връзка с оценката на молбата за убежище в нейната цялост:

„Оценяването на молбата за международна закрила следва да бъде извършено за всеки отделен случай, като се вземат под внимание следните елементи:

- а) всички относими факти, свързани с държавата на произход в момента на вземането на решение по молбата, включително законите и подзаконовите актове на държавата на произход, както и начинът на тяхното прилагане;
- б) относими декларации и документи, представени от молителя, включително и информация, позволяваща да се определи дали молителят е бил или би могъл да бъде обект на преследване или на тежки посегателства;
- в) индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя, включително и фактори, като неговото минало, пол и възраст, за да може да се определи, въз основа на личните обстоятелства относно молителя, дали действията, на които той е бил или рискува да бъде изложен, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежки посегателства;
- г) фактът дали след напускането на държавата на произход молителят е упражнявал дейности, чиято единствена или основна цел е била да се създадат необходимите условия, за да се подаде молба за международна закрила, с цел да се определи дали тези дейности биха го изложили на преследване или на тежки посегателства, ако той би се завърнал в тази държава;
- д) дали е разумно да се смята, че молителят би могъл да се ползва от закрилата на друга държава, чието гражданство той би могъл да поиска.“

3.1.2. Отчети наличието на минало преследване или тежки посегателства, или тяхната липса [обратно]

Служителят, разглеждащ молбата, трябва да отчита факта, че наличието в миналото на преследване или извършени тежки посегателства може да повлияе не само на тежестта на доказване (вж. [раздел 1.2.3.1 относно специалните правила за обосноваване](#)), но и на приложимия праг на доказване. В [член 4, параграф 4 от Директивата за признаването](#) е посочено, че фактът, че молител вече е бил преследван или вече е понесъл тежко посегателство, или е бил обект на директни заплахи за подобно преследване или подобно посегателство, е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване или от реален риск да понесе тежко посегателство, освен ако съществуват достатъчни основания да се смята, че такова преследване или тежко посегателство не би се повторило.

Изпълнението на горните стъпки в процедурата по оценка на доказателствата следва да даде възможност на служителя, разглеждащ молбата, да формулира заключение относно миналото и настоящето на молителя.

Фактът, че молителят е бил подложен на преследване в миналото, не означава непременно, че съществува бъдещ риск от преследване, но той може да е сериозен признак.

Важно е също да имаме предвид, че липсата на преследване в миналото не означава, че не съществува риск от преследване в бъдеще.

За да извърши окончателната оценка, служителят, разглеждащ молбата, следва да отчете разпространението на минали събития във връзка с това, кой е молителят и какво е положението в страната му на произход.

3.1.3. Приложи съответния праг на доказване [обратно]

За да може да се извърши оценка на риска, елементите, посочени в [член 4, параграф 3 от Директивата за признаването](#), трябва да бъдат анализирани във връзка с приложимия стандарт на доказване. Най-често прилаганият стандарт на доказване при оценката на основателните опасения от преследване и реалния риск от тежки посегателства е „разумна степен на вероятност“. Във всички случаи приложимият праг следва да е по-нисък от „извън разумно съмнение“.

Ако са въведени национални насоки относно приложимия праг на доказване, можете да ги намерите [тук](#).

Правни актове и позовавания на национални документи

Международни правни актове

Женевска конвенция от 1951 г. и Нюйоркски протокол от 1967 г. за статута на бежанците

- Текстът на Женевската конвенция от 1951 г. и Нюйоркския протокол от 1967 г. за статута на бежанците е достъпен на различни езици на адрес: <http://www.refworld.org/docid/3be01b964.html>

Истанбулски протокол (Организация на обединените нации)

Наръчник за ефективно разследване и документиране на изтезания и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отношение или наказание от 9 август 1999 г.

- Текстът на Истанбулския протокол е достъпен на различни езици на адрес: <http://www.refworld.org/docid/4638aca62.html>

Правни актове на Европейския съюз

Директива за признаването (преработен текст) [ДП]

Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (преработен текст)

- Текстът на Директивата за признаването е достъпен на различни езици на адрес: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1422980659651&uri=CELEX:32011L0095>

Директива за процедурите за предоставяне на убежище (преработен текст) [преработена ДППУ]

Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (преработен текст)

- Текстът на Директивата за процедурите за предоставяне на убежище е достъпен на различни езици на адрес: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013L0032>

Национални правни актове и насоки

Национални насоки относно писмените показания [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно документите, предоставени от молителя [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно извличането на ИДП [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно експертните становища [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно докладите за езиков анализ [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно събирането на информация от други държави членки [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно изискването на експертно становище от лекар/психолог [\[обратно\]](#)

Национални насоки относно стандарта на доказване [\[обратно\]](#)

Модел за оценка на доказателства

Можете да намерите Word версия на този модел в приложение към настоящото Практическо ръководство.

Този модел е предназначен за използване на различните етапи на вашата работа по разглеждане на отделни случаи.

Целта на модела е да се състави общ преглед на всички установени материални факти и доказателства, предоставени от молителя и събрани от служителя,

разглеждащ молбата (стъпка 1). ⇒ След като изготвите този общ преглед, можете да преминете към следващата стъпка, на която да формулирате вашето мнение относно оценката на достоверността на всяко от доказателствата (стъпки 2.1—2.4) ⇒ и на тази основа да определите и да попълните материалните факти, които приемате за установени и които отхвърляте (стъпка 2.5), като при необходимост прилагате разпоредбата на член 4, параграф 5 от Директивата за признаването. ⇒ На заключителния етап следва да извършите оценка на риска въз основа на приетите за установени относими факти (стъпка 3).

Относно...	Стъпка 1: Събиране на информация			Стъпки 2.1—2.4: Оценка на достоверността
	Какви са материалните факти?	Какви са доказателствата, свързани с материалните факти?		Какви са констатациите относно достоверността на доказателствата с оглед на индивидуалните и свързаните с контекста обстоятелства?
... държава на произход:			→	
... минали проблеми и бъдещи опасения:			→	
... причини, поради които молителят е имал/се опасява от проблеми:			→	
... причини, поради които молителят не може или не желае да се възползва от закрилата на държавата на произход:			→	
... причини, поради които молителят следва да бъде изключен:			→	

	Какви други индивидуални или свързани с контекста обстоятелства са относими?	Какви са доказателствата, свързани с тези индивидуални или свързани с контекста обстоятелства?	Какви са констатациите относно достоверността на доказателствата?
Други индивидуални или свързани с контекста обстоятелства:			

Стъпка 2.5: Оценка на достоверността

Приети материални факти	Несигурни материални факти	Отхвърлени материални факти
	↓	
	Имате ли бележки във връзка с член 4, параграф 5, буква а), б), в), г) или д) от Директивата за признаването?	
	← Приет Направете избор въз основа на балансиране Отхвърлен →	

Стъпка 3: Оценка на риска

КАК ДА СЕ СДОБИЕМ С ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ЕС?

Безплатни публикации:

- един екземпляр:
чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- повече от един екземпляр или постери/карти:
от представителствата на Европейския съюз
(http://ec.europa.eu/represent_bg.htm),
от делегациите в страни извън Европейския съюз
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_bg.htm),
като се свържете с услугата Europe Direct
(http://europa.eu/europedirect/index_bg.htm) или като се обадите на 00 800 6 7 8
9 10 11 (безплатен номер в ЕС) (*).

(*) информацията, както и повечето обаждания са безплатни (възможно е обажданията от мрежата на някои оператори, от обществени телефони или от хотели да бъдат таксувани).

Платени публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

